GAZETA KRAKOWSKA

Nro 76.

Z KRAKOWA DNIA 21 WRZEŚNIA 1825 ROKU WE ŚRODĘ.

Z Warszawy d. 12 Września.

Droga dla serca Polaków rocznica Imienin Nayiaśnieyszego Cesarza i Króla obchodzoną była wczoray w stolicy Królewstwa Polskiego z iak naywiększą uroczystością. W godzinach rannych odbyło się nabożeństwo w Kaplicy Zamkowey, tudzież w Kościele Metropolitalnym S. Jana. Celebrował JW. Arcy-Biskup Prymas Królestwa w obecności Senatu, Ministrów, Rady Stanu, wszystkich Władz Rządowych, tudzież ludu licznie zebranego, zanoszącego do Przedwiecznego naygorętsze modły o iak naydłuższe i nayszczęśliwsze panowanie drogiego Monarchy. — Z powodu uroczystości dnia tego JO. Xiążę Namiestnik dał świetny obiad dla nayznakomitszych osob. W Teatrze narodowym dane było widosko bezpłatne, a gdy się zmierzchło miasto oświecone zostało.

Nayiaśnieyszy Cesarz i Król Dekretem Swym z dnia 11/23 Sierpnia wydanym, nayłaskawiey udzielić raczył tytuł Hrabiego JW. Piotrowi Szeliga Bielińskiemu Senatorowi Woiewodzie Królestwa Polskiego.

Dekretem z dnia tegoż Nayiaśnieyszy Cesarz i Król nayłaskawiey ozdobić raczył orderem S. Stanisława:

Klassy III.

JP. Jana Swendorskiego, byłego Sekretarza ś. p. Króla Stanisława Augusta.

Klassy IV.

JJPP. Narcyza Jelonkowskiego, Podsekretarza w Sekretaryacie Stanu, tudzież Timoteona Palczewskiego Medycyny i Chirurgii Doktora.

Gazety Berlińskie donosząc o widowisku danem d. 29 Sierpnia r. b. na tamecznym Krolewskim teatrze w którym tańczyli Warszawscy tancerze, P. Maurice i Panna Palczewska, chwalą tych gości. Piszą, iż Pan Maurice celuie szybkością i gracyią, a Panna Palczewska, chociaż nie okazała tyle szybkości, ma iednak więcey gracyi, i nie ustępuie pierwszey tancerce Berlińskiey Pannie Lamperi. Bardzo się podobał taniec trudny z podkówkami, zapewne Krakowiak. Ci tancerze okryci byli rzęsistemi oklaskami.

Na ostatnich Targach Warszawskich płacono za korzec żyta zł: 7 i grosz srebrny. Pszenicy złp: 13 i pół. — Jęczmienia od zł: 6 i pół do 7 i gr: 10. — Owsa od 4 i poł do 5. Siana furę iednokonną od 8 i pół do 13; parokonną od 15 do 17. — Słomy furę zwyczayną od 5 do 6.

Z Płocka d. 7 Września.

Zbliża się iuż zapowiedziana dawniey uroczystość pochowania w Kościele Katedry Płockiey i uczczenia Pomnikiem, wynalezionych zwłok 2ch Monarchow Polskich, *Władysława Hermana* i *Bolesława Krzywoustego*, a dzień 12 b. m. ku temu obchodowi przeznaczony, stanie się ważną dla miasta Płocka, i pamiętną dla dzieiów oyczystych epoką. Wyrobiony w Warszawie przez Pana Mentzel z marmuru kraiowego monument z ozdobami bronzowemi, również w Warszawie u Pana Norblena zdziałanemi, mieścić w sobie będzie te czci godne szczątki i stanie się ozdobą Kaplicy, ku temu celowi poświęconey. Kościoł Katedralny Płocki, naycenniejsza ozdoba miasta, założony iest około roku 965, gdy Idzi Biskup Tuskulański, Kardynał, przysłany był od Jana XIII. Papieża do Polski, dla podzielenia i uformowania Dyecezyi; poźniey zaś do okazałości i ozdoby został przyprowadzony. Znayduie się tu wiele wspaniałych nagrobkow z marmuru wykutych, zaś między innemi nagrobek Stanisława na Krasnem Krasińskiego, Woiewody Płockiego, potomka starożytnego domu, na uwagę znawców zasługuie; iest to dzieło kunsztowne, ktore dziś nawet obok wydoskonaloney podobnego rodzaiu sztuki, nic do życzenia nie zostawia. Z powodu uroczystości wymienioney, spodziewamy się przybycia wielu znakomitych w kraiu osob; iuż ziechał w tych dniach JW. Prażmowski Senator Biskup Płocki, wszyscy Kanonicy Katedry Płockiey, i W. Vogel, Professor Uniwersytetu Warszawskiego; wedle iego rysunku i informacyi pomnik został wykonany i postawiony będzie, a ktory stanie się oznaką i dowodem, iak Polacy umieią bydź wdzięcznemi dla swych Królów i pamięć ich w swych sercach ustalać pragną.

Z Petersburga d. 14 Sierpnia d. K.

(z Kuryiera Litewskiego.)

Przez Naywyższe Ukazy, obiawione Rządzącemu Senatowi:

Dnia 24. Lipca, przez Ministra Oświecenia Narodowego, Kapitan Flotty, Alexander Xiążę Szachowski, mianowany Dyrektorem Liceum Ryszeliewskiego w Odessie, z wolnością noszenia munduru i używania stopnia woyskowego, otrzymanego przy odstawce.

D. 31 Lipca, przez Ministra Sprawiedliwości: Senatorowie: Jenerał Porucznik Hładkow i 3ciey klassy Bezrodny, maią zasiadać, 1wszy w Departamencie 1szym, a 2gi w 3cim Oddziale 5 Departamentu Rządzącego Senatu.

Z Petropawłowska 6 Lipca.

Od 1go Stycznia do 1go Lipca roku teraźnieyszego przybyły do tuteyszego dworu zamianowego dwie karawany: pierwsza z miasta Azyiatyckiego Kokanta na 531 wielbłądach, a druga ze stepy Kirgis-Kaysackiey, z towarami wełnianemi, bawełnianemi, bawełną surową i przędzą; wysłano zaś ztąd za granicę w przeciągu tegoż czasu cztery karawany,

z tych trzy do stepy Kirgis-Kaysackiey, a iedna do miasta Kokantu, na 55 podwodach i 227 podwodach, z różnemi towarami iedwabnemi, bawełnianemi i wełnianemi, metalami przerobionemi i nieprzerobionemi, kuframi, kocikami Kompanii Rossyysko-Amerykańskiey, skórami czerwonemi i t. d., wartości za 127,380 rubli.

Z Paryża d. 6 Września.

Jenerał Grouchy oddzielne miał u Króla posłuchanie.

Onegday na polu Marsowem odbyły się wyścigi konne, przyczem dwie wielkie Krolewskie nagrody rozdane zostały.

W dwóch powiatach Perpignanu grassuie bard o zaraźliwa gorączka.

Skonfiskowana tu została xiążka pod tytułem: *Chronologie universelle* przez Lowe-Weimar, ktora zawierać ma przeciwne religii zdania.

Przybył tu Angielski nadworny Malarz Lawrence, dla odmalowania dla Króla Angielskiego wizerunku naszego Krola.

Mowią, iż Haitanska pożyczka zawarta zostanie z Domami Lafitte i Baring. Część Francuzkiey Haity posiada połtrzecia mill. morgow ziemi, a zatem każdy morg płaci za niepodległość 60 Franków.

W portach naszych znayduie się przygotowanych 12 kupieckich okrętów, ktore za dni 14 do Haity odpłyną; oprocz tego odpłyną 3 do Alvaredo, 4 do Terra firma, 4 do Buenos-Ayres, 4 do Limy i Valpairoso, a 1 na morze południowe.

Odkryto tu podziemny długi ganek, ktory zaczena się o 300 kroków za murem miasta i ciągnie się aż do środka Paryża. Używano tego kanału do przemycania do miasta towarów, i uwięziono iuż niektórych z tych ichmościow, ktorzy się tem rzemiosłem trudnili.

W południowey Francyi pochlebiaią sobie tego roku wybornem winem, które zawczasu nazywaią winem Karola Xgo.

Z Port-au-Prince d. 17 Lipca.

Prezydent Boyer z powodu ogłoszenia niepodległości wydał następuiącą odezwę do ludu i woyska:

Haitanie! Długo uciskała Haity niewola; nasze męztwo i bohaterskie usiłow nia wyrwały ią przed 22 laty z tego poniżenia, dla wyniesienia iey do rzędu niepodległych kraiow. Lecz waszey chwale brakowało ieszcze iednego tryumfu. Bandera Francuzka pozdrowiła dziś waszę niepodległość. Zostawionem było równie wielkiemu iak religiynemu Monarsze, który dziś nad Francyią panuie, oznaczenia swoiego na tron wstąpienia aktem sprawiedliwości, ktory zarowno tron, z którego pochodzi, iak naród, który iest iego przedmiotem, uświetnia. Haitanie! Rozporządzenie N. Krola Karola X pod dniem 10 Kwietnia wydane, uznaie zupełną i nieograniczoną niepodległość rządu waszego. Autentyczny ten akt przydaie do uzyskanego przez was politycznego istnienia formalność prawa, i upoważnia w oczach świata mieysce, ktore zaięliście i na które was Opatrzność powołała. Współobywatele! rozszerzą się handel i rolnictwo. Kunszta i umieiętności, które tylko za pokoiu zakwitnią, przyozdobią nowy wasz byt wszystkiemi dobrodzieystwami cywilizacyi, przywiodą także wczasie przez waszej przywiązanie do

narodowych Instytucyy, a zwłaszcza iedność, do rozpaczy tych, którzyby poważyli się przerwać spokoyne i prawe posiadanie praw waszych. Zolnierze! Zasłużyliście się oyczyźnie. — W wszelkich okolicznościach byliście gotowemi walczyć w iey obronie. Będziecie zawsze wiernemi waszem obowiązkom. Zaufanie, które tylokrotnie okazaliście Naczelnikowi kraiu, iest nayslodszą nagrodą za iego staranność o pomyślność i chwałę Rzeczypospolitey. Haitanie! okazuycie się zawsze godnemi chwalebnego mieysca, które zaięliście pomiędzy narodami, a będziecie szczęśliwszemi od waszych przodków, którzy wam tylko okropny los zostawili, bo będziecie mogli naypięknieysze dziedzictwo waszem potomkom odkazać, to iest: zgodność wewnątrz, pokóy zewnątrz i szanowaną oyczyznę. — Działo się w pałacu narodowym w Port-au-Prince d. 11 Lipca 1825 roku, 22 niepodległości.

Boyer.
Inginac.

Gazety nasze zawieraią oprócz tey odezwy ieszcze korrespondencyią między Dowodcą Francuzkiey fregaty Nimfa, Kapitanem Cuvillier i Dowodcą w Haitańskim porcie, Pułkownikiem Boisblane. Pierwszy pisze do ostatniego pod dniem 13 Lipca, że podczas swey obecności w Hawannie 4 Haitańscy maytkowie na zabranym Kolumbiyskim okręcie Klara, prosili go iako Francuzi o opiekę, wyrobił im uwolnienie, wziął na swóy okręt i upoważniony został od swoiego Admirała do oddania ich pod rozrządzenie dowodcy Haitańskiego portu. Ostatni odpisał w nayobowiązańszych wyrazach i w imieniu Prezydenta podziękował tak Kapitanowi Cuvillier za iego pośrednictwo, iako też Kontraadmirałowi Jurien za nakazanie odstawienia tych maytków.

Z Madrytu d. 23 Sierpnia.

Dzisieysza Gazeta rządowa zawiera doniesienia o poymaniu Bessieres, z których okazuie się, że Bessieres d. 23 w południe w Zafarilla poymany, d. 25 o godzinie 9 w wieczor do Molina, główney kwatery Jenerała d'Espanna przyprowadzony, a nazaiutrz o godzinie 9 z rana rozstrzelany został. Podpułkownik Saturnin, który go dościgał, był w woynie o niepodległość naczelnikiem zbroyney kupy i dobrze tych okolic wiadomy. Bessieres okazał przed śmiercią prawdziwy żal. Znaleziono przy nim listę 17 osób, które miały bydź zamordowanemi; Minister Zea-Bermudes zaymował w niey pierwsze mieysce; Arragonii, na którey Bessieres zdawał się nayWiększą pokładać nadzieię, należy się wdzięczność, że Jenerał Bassecourt, gdy zanosiło się na zaburzenie potrafił zupełną utrzymać spokoyność. Colomarde (Minister sprawiedliwości) miał przez ostatnie zdarzenie wiele na swoim wpływie stracić; to tylko pewna, że zmnieyszyło się iego znaczenie; Minister policyi, P. Recacho, nie zależy iuż od niego, ale od P. Zea-Bermudez, tak iż rapporty pierwszego przez ręce ostatniego do J. K. Mci przychodzą. Nadto P. Recacho otrzymał widoczne zaufanie Króla, gdyż dozwolił mu oddalać i przyymować wedle upodobania w całem Królestwie urzędników policyi. W nocy na d. 23 b. m. uwięziono tu kilkanaście niemało znaczących osób i na prowin-

cyie posłano. W liczbie ich znayduią się Margr: Cardenas, grand Hiszpański; Kanonik i Radca stanu Roxas; Opat Mole, honorowy kapelan Krola; Kanonik Sulera, dyrektor zakładu damskiego w S. Jago; Poborca Bravo. Sądzą, iż więcey ieszcze nastąpi uwięzień. Dnia 25 straconemi zostali Paweł Jglesias, konstytucyyny Alkad, i Santos, porucznik od kierysserów, którzy należeli do zdrady w Taryffie (w Sierpniu 1824.) Jglesias był dawniey maiętnym obywatelem Madrytu. Gdy wszedł na róźcowanie, mówił ze stryczkiem na szyi do obecnych, iak następuie: "Hiszpanie, Bracia, byłem za wolnością, lecz umieram iako chrześciianin, odebrawszy pociechy Religii; módlcie się za mną. Umieram za moią oyczyznę, za was, nauczcie się odemnie umierać mężnie.„ Kat zrobił swoią powinność, a Jglesias wisząc iuż wykrzyknął: "Wolność albo śmierć.„ Dał się zaraz słyszeć okrzyk: niech żyie Krol, ale razem i drugi: Smierć Negros, z czego wszczęła się wrzawa, która iednak żadnych za sobą skutków niepociągnęła. Nim nadeszła wiadomość o śmierci Bessieres zachodziła tu pomiędzy mieszkańcami wielka trwoga, i sądzono, iż wniydą tu woyska Francuzkie, w czem przeglądanie domów przez policyią d. 25 rano naywięcey utwierdzało publiczność. Zastanowienia rzecz godna iż w Kwietniu ieszcze człowiek mieszkaiący obok Bessieres, miał o nim podeyrzenie z powodu bywaiących u niego schadzek. Doniósł o tem Królowi, lecz został iako potwarca do więzienia wtrącony. Dopiero dnia 23 b. m. został z rozkazu Krola uwolniony i do mieszkania swego z nagrodą 60 sztuk złotych odprowadzony.

Empecinado (iak pisze Paryzki Dziennik Handlowy) został od pospólstwa przed swoim straceniem mocno znieważony. Na drodze z więzienia na plac exekucyi, uderzyło pospólstwo na niego i chciało go rozszarpać, gdy zadano mu wiele ran i oko wybito, skoczył roziadły, zerwał więzy, wyrwał officerowi pałasz i kilkunastu naciераiących na niego zabił i ranił. Z ledwością potrafił go kat schwytać. Empecinado posiadał bowiem nadzwyczayną siłę.

Do Ronda nadciągnął oddział woyska Francuzkiego z 2 działami z Kadyxu, i iak słychać ma póyść do Tariffy. Wybuchły w obozie pod S. Rochem bunt ma bydź przyczyną tego pochodu.

Rozchodzi się tu wieść, że Mina przybył z Londynu do Gibraltaru, i stanąć ma na czele wyprawy korsarzów Kolumbiyskich przeciw Mahon.

Opat S. Piotra de la Pena w Arragonii, Campos, i wielki przyiaciel Ugartego, powołany ztąd został dnia 20 wieczorem do Krola do Jldefonso, gdzie zaraz się udał.

Z Londynu d. 2 Września.

Wczoray powrócił Hr. Liwerpool z swey podróży do Niderlandów.

Z Deptford popłynął Królewski okręt do Antwerpii, dla przywiezienia ztamtąd Xiężstwa Klarencyi.

Dnia 30 i 31 Sierpnia Poseł Francuzki miał naradę w wydziale spraw zagranicznych.

W Portsmut z warsztatu spuszczony zostanie w ciągu tego miesiąca lini-

iowy okręt Xiężna Karolina na 140 dział.

Do wielu miast handlowych pierwszego rzędu poiechali kommissarze rządowi z nadzwyczaynemi pełnomocnictwami, dla zasięgnienia naydokładnieyszych wiadomości o wszelkiego rodzaiu handlu.

Do Liwerpoola przybyło w tych dniach wiele okrętów z bawełną.

Przez ostatni pocztowy statek odesłanych zostało z Anglii przeszło na 1 mill. protestowanych wexlow do Ameryki.

Dnia 30 z. m. założony tu został węgielny kamień na drugą synagogę (w Westminster), którą wystawi Budowniczy Robert Abraham.

Dnia 30go Sierpnia ziechali się na zgromadzenie do Navan nayznakomitsi Katolicy hrabstwa Meath, na którem znaydowało się także wielu Protestantów pierwszego rzędu. Między innemi uchwalono na nim, iż w Styczniu ziechać się maią do Dublina Katolicy deputowani na 14dniowe posiedzenia.

W Anglii liczą 103 kanałow, które razem zaymuią 383 mil długosci i budowa ich kosztowała 30 mill. Fs. Zawieraią one 48 dróg podziemnych, z których 40 7 mil Niemieckich zaymuią.

W Filadelfii Karol Lucyian Bonaparte wydał pierwszą część swoiego dodatku do Ornithologii Amerykańskiey Wilsona, ktory uważany iest iak pierwsze poradne dzieło prass Amerykańskich.

Dnia 29 Marca Jenerał Sucre odprawił wiazd do Potosi, ostatniego Peruwiańskiego miasta, w którem utrzymywała się iescze siła Hiszpanska. Dniem pierwey ustąpił z niego Jenerał Olaneta, który dnia 1 Kwietnia przez Peruwiańską kolomnę pobity został i umarł nazaiutrz na odniesioną ranę. 300 ludzi z iego orszaku usiłowali się przerznąć, ale wkrotce musieli się poddać Urdininesowi. Związek między wyższem Peru i Buenos-Ayres iest zupełnie przez te zdarzenia przywrócony. Pod dniem 6 Kwietnia Sucre złożył Prezydentowi Prowincyy Rzeki Plata życzenie z powodu zaprowadzenia rządu tey Rzpltey i doniósł mu oraz, iż oswobodca (Boliwar) ziedzie do Potosi. — Callao nie było do 23 Kwietnia zdobyte. Jenerał Salom dowodzący oblegaiącym korpusem, nie iest bardzo zasłużony, mało co więcey ma nad 30 lat, ale przez trudy zestarzał się przed czasem. Callao trudno, aby się inaczey poddało iak przez zdradę lub głód. Zguba Rodila iest nieodzowna. Gdy Boliwar d. 22 Lutego odwiedził Amerykańską fregatę Peacock, na którey 4 godziny bawił, chwalił odwagę Rodila, ale ganił szalony iego upór, dodaiąc: iż wkrotce poydzie za Pizarem, który w 13 ludzi usiłował zdobydź Peru, i zda mu sprawę o swoich czynach.

Peruwiiańscy deputowani przy Kongressie jeneralnym ligi południowey Ameryki przybyli d. 17 Czerwca do Panama.

Władza wykonawcza Rzpltey Buenos-Ayres przedstawiła Kongressowi, iż wybuchłe zaburzenia w Banda Oriental (powstanie przeciw Brazyliyskiemu woysku) wymagaią postawienia znacznego obserwacyynego korpusu z woysk wprawnych, dla zasłonienia linii od Uruguay, gdyż rzeczona woyna nadwerężyćby mogła bezpieczeństwo kraiu. We dwa dni potem wydał Kongres odpowiadaiącą życzeniu rządu uchwałę i na-

kazał śpieszne na ten cel zebranie woyska. Liczba niepodległych, walczących przeciw Brazylianom znacznie się zwiększyć m' ła. Bonifac Calderon zamyka Monte-Video, gdy tymczasem inny korpus opasał Coaia del Sacramento. Z Rio-Janeiro w pośrodku Czerwca odpłynął drugi transport woyska, broni i ammunicyi do Monte-Video. Pomiędzy powstańcami zachodzić ma niezgoda; zbywa im na broni i pieniądzach. Rząd Buenos Ayres bynaymniey nie miesza się do ich sprawy.

Podług listów z Kartageny (w Kolumbii) pod d. 14 Lipca, Boliwar udał się do Kusko i odebrał zaproszenie, aby na zawsze pozostał w Peru. Rząd Kolumbiyski uzbraia kilka okrętów, dla dopomożenia Mexykanom do zdobycia twierdzy Ulloa. Rozchodzi się wieść, że Kolumbiia rozpocznie także woynę z Brazyliią. Boliwar kazał bowiem 10,000 woyska zgromadzić nad rzeką Desaguadero i naczelne dowodztwo poruczył nad nim Jenerałowi Sucre. Temu woysku nieumieią innego nadać przeznaczenia, iak za upatrzoną porą wtargnienie do Brazylii.

Rząd Buenos-Ayres mianował Posłami swoiemi w Peru Jenerała Alverr i P. Diaz. Na końcu Maia przybyło do Buenos-Ayres 50 Szkockich rodzin, liczących do 200 osób, które osiędą nad rzeką Parana.

Mexykański Minister woienny de Mier w rapporcie swoim do Kongressu żądał, aby skład woiennych okrętów przeniesiony był z St. Blasius do Acapulco, daley zalecał, aby nakazano zbudować 2 szalupy, 7 działowych łodzi, 5 pomnieyszych statków, 2 fregaty na 44 dział, 3 korwety na 36 dział i 2 brygi na 20 dział, które wszystkie przeznaczone bydź maią na morze południowe.

Stan Kobiet w Indyach.

Z dzieła świeżo w Paryżu wydanego przez X. Dubois, 30stoletniego Missyonarza w Wschodnich Indyiach, *O obyczaiach i zwyczaiach Hindusów*, daiemy następuiącą wiadomość o stanie kobiet w tym dawnym narodzie:

Każda dziewczyna obowiązana poyśdź za mąż, i rodzice zaręczaią córki swoie ieszcze przed latami doyrzałości. W ogólności męszczyzna powinien tylko iednę mieć żonę, iednakowoż dozwolonem iest przez nadużycie wielożeństwo Xiążętom, Ministrom i Rajahom; leca sam nawet Król nie może mieć więcey nad pięć żon. Wdowa musi całe życie chodzić po mężu w żałobie, nie może, póyśdź drugi raz za mąż, ani chodzić w kleynotach lub w białem płótnie, nie barwić się szafranem, ani na czole swoiem żadnych mieć ozdób, i prócz tego co miesiąc głowę golić. Dla tego to w Wschodnich Indyiach, szczególniey pomiędzy Braminami, iest mnóstwo wdów, i widać same tylko golone głowy. Barbarzyński zwyczay, aby wdowy paliły się na stosie wraz z zwłokami swoich mężów, trwa ciągle w północnych Indyiach i na brzegu świętego Gangesu. Od roku 1810 do 1820 powiększyła się nawet liczba tych ofiar. W roku 1817 liczono w prezydencyi Bengalskiey 710 *Sutthis* (tak się zowią te dobrowolne ofiary), przeciwnie zaś w prezyd. Madras,

zawieraiącey 30,000,000 mieszkańców, zaledwie 30 kobiet da się spalić na rok. Jeżeli kobieta raz oświadczyła, iż się spali, nie może iuż cofnąć swoiego słowa; i bywa gwałtem na stos rzucona. Rodzay ten poświęcenia się nie pochodzi bynaymniey z małżenskiey tkliwości; albowiem związek małżeński pochodzący z wzaiemnego przywiązania iest wielką u Indyian osobliwością; zwyczay ten pochodzi iedynie z zabobonu i dumy, którą Braminowie umieią podsycać. Same tylko kobiety, nazwane Bajadery, albo właściwiey Devadassi, maią prawo uczyć się czytać, tańczyć i śpiewać; zostaią one przy świątyniach iako służebnice, i pobieraią za to pensyią.

Surowy systemat, nakazuiący wiecznie iedney kascie toż samo prowadzić rzemiosło, stał się od nieiakiego czasu przyczyną wielkiey nędzy pomiędzy tkaczami, którzy nie maią roboty, od czasu iak w Europie ta gałęź przemysłu została tak wydoskonalona, iż nawet do Indyy bywaią sprowadzane sukienne towary. Wiele kobiet żyiących z przędzenia, umiera prawie z głodu. — Naymnieyszy procent w zachodnich Indyiach wynosi 12; lichwiarze zaś umieią bezpiecznie pobierać 50 do sto procentu. Jeden mężczyzna z Kasty Radżpów czyli Kshatrias (żołnierzy) był przez nią przed kilku laty przymuszony zabić własnoręcznie swoię córkę, za to, że ią znaleziono z innym mężczyzną.

W Travacore mieszka pokolenie Nairów, w którem wolno iest kobiecie mieć kilku mężów. Znayduie się w Mawaną pokolenie nazwane *Totier*, w którem bracia, wuiowie, siostrzeńcy i inni oblliscy krewni żyią pospołu ze swoiemi żonami. Zbronionem iest w niektórych pokoleniach *Sudras* obudwom płciom prania bielizny i sukien; muszą nowe suknie póty nosić, póki się w kawały nie podrą.

Od brzegów niższey Elby d. 6 Września.

Summa nadeszłych do 19 Sierpnia do środkowego komitetu w Hanowerze składek dla zniszczonych przez powódź okolic wynosi do 250,000 tal.

Roboty około Królewskiego zamku w Hanowerze idą bez przerwy; niedawno rozebrano dawny zamkowy odwach i buduią nowy wcale piękney roboty.

Głoszą, iż zrobiony iest projekt zaprowadzenia żelaznych kolei na drogach przez Hanower i Bruńświk aż do Hamburga, i koszta na to wyrachowano 1 mill. talarów.

Xiążę dziedziczny Meklenburgsko-Szweryński przedsięwziął d. 31 Sierpnia pod imieniem P. Kleinów dla zabawy podróż na parowym statku Xiężna Wilhelmina do Kopenhagi, gdzie obeyrzał wszystkie, osobliwości i NN. Króleswtu był przedstawiony. Dnia 2 b. m. powrocił do Doberan.

Dnia 21 z. m. przybył do Jönköpink w Szwecyi pierwszy raz prosto z zagranicy okręt przez kanał Gota. W krótce będzie do niego woda przez kanał Hielmare wpuszczona i stanie się spławnym dla wszystkich okrętów.

Życzących trzymać Gazetę Krakowską od 1go Października 1825 uprasza Redakcyia o wczesne się zgłaszanie.

DODATEK
DO Nro 76.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA dnia 21 WRZEŚNIA 1825 roku we ŚRODĘ.

Z Wiednia d. 13 Września.

Nayiaśnieysi Cesarstwo, którzy przybyli tu w zeszłą sobotę z Laxenburga, udali się wczoray do Schloshof, zkąd w przyszłą sobotę d. 17 b. m. odprawią uroczysty wiazd do Prezburga.

J. C. W. Arcyxiężna Henrietta, Małżonka J. C. W. Arcyxięcia Karola, powiła szczęśliwie d. 10 b. m. córkę, która tego zaraz dnia ochrzconą została i otrzymała imiona *Marya Karolina Ludwika* Chrystyna. Chrzestnemi Oycami byli N. Cesarz i N. Cesarzowa. Wysoka Położnica znayduie się w dosyć dobrem stanie zdrowia.

Ze Lwowa d. 12 Września.

Przy rozdawaniu premiów, celem polepszenia chowu koni i bydła, ze Skarbu Rządowego przeznaczonych, dnia 18 Maia r. b. w Dąbrowy przedsięwziętem, otrzymały takowe premia następuiące osoby: 1) za przychow naypięknieyszych źrebców po stadnikach Skarbowych nagrody po 20 Cz. Złt. w złocie: poddany Jerzy Sei.. z należącey do Kameralnego Państwa Tuszowskiego wsi Hochenbach, Szczepan Błażeiowski leśniczy z Wielkiey Dulczy i Michał Kopczyński, dziedzic z Podleszan; 2) za przychów naypięknieyszych klaczek po stadnikach Skarbowych, nagrody po 6 Dukatów w złocie: Jan Dymon poddany z Kozłowy, Kozaczka poddany z Olesna, Jan Swiętek poddany z Mędrzechowa i Jakob Müller poddany ze wsi Hohenbach; 3) za przychów naypięknieyszych byków premiia po 12 ZR. w M. K.: Antoni Kozicki, poddany z Podborza, i Józef Hack, poddany z Jaworza; nakoniec 4) za przychów naypięknieyszey krowy nagrodę 8 ZR. w Mon. K. otrzymał Jan Kiwior, poddany z Rudy Państwa Dąbrowskiego.

Z Lizbony d. 16 Sierpnia.

Mimo wydanego przez Króla pod dniem 24 Czerwca wyroku, ciągle ieszcze zostaiemy w obawie. Królowa urząd ila na nowo swóy dwór w Ramalhao i otoczona znowu iest osobami, które znayduią się u narodu w podeyrzeniu. Okazuią się niemniey slady, że Apostolska junta w Portugalii nie iest nieczynną. Z tego powodu przedsięwziął rząd w porozumieniu z Angielskim dowódcą woien-

nych na Tagu okrętów środki bezpieczeństwa. Król wymówił się wczoray w rozmowie z pewną osobą: zarzucaią mi, iż przylgnąłem do Angli; ztém wszystkiem Dwór ten wspierał naydzielniey przodków moich, gdy Dom Bragancyi wstępował na tron Portugalski, i wciągu zgleniego wstrząśnienia Europy okazał się zawsze naywiernieyszym sprzymierzyńcem.

Z Nowegojorku d. 9 Sierpnia.

Uznanie niepodległości Haity zrządziło tu powszechną radość i zapewne Prezydent nasz zawrze z tym kraiem wkrótce traktat handlowy.

Słychać, iż Komodor Porter, ieden z naywalecznieyszych officerów połnocney Ameryki, ktory ma teraz bydź przed woienny sąd stawionym, opuści Amerykańską służbę i wniydzie iako Admirał do Mexykańskiey. Zdaie się bydź zamiarem tego nowego kraiu przeciągnąć do siebie znakomitych Angielskich i Amerykańskich officerów morskich, ażeby pokazał się także silnem na morzu. Handel iego miał nowy uzyskać odchód. Z Chili nadeszła także wiadomość, iż waśnie pomiędzy politycznemi stronnictwami zagodzone zostały.

P. Minga w Wirginii udarował w iednym dniu 87 młodych niewolników wolnością i posłał ich do Haity.

Z Bruxelli d. 3 Wrzeźnia.

N. Król mianował dotychczasowego Plebana w Schiedam, X. van Santen, Arcybiskupem Utrechskim.

W tych dniach przebiegło tędy kilku kupieckich gońcow z Paryża do Amsterdamu.

Wedle oznaymienia Rady stanu i Administratora poczty ustanowiona iest za wyrokiem J. K. Mci poczta parowemi statkami między Hamburgiem i Amsterdamem. Opłata pocztowa pozostaie ta sama, tylko na liście dołożonem bydź ma: "Przez statek parowy."

Obóz ćwiczeń w okolicy Bergen zbierze się dnia 18 b. m. Jenerał porucznik Tindal mieć będzie nad nim dowodztwo, a pod nim dowodzić będą Jenerałowie maiorowie Gödicke i Meyer.

Grassowanie ospy w okolicach Gandawy ieszcze nie ustało.

Używanie Skafandru czyli aparatu z drzewa korkowego, dla utrzymania się na powierzchni wody, staie się co raz powszechnieyszem. P. Schertoom w Amsterdamie wynalazł iego ulepszenie, i niedawno czynił w Scheningen na koniu doświadczenie; za pomocą tego aparatu ktory iego i konia unosił, zapuścił się dosyć daleko w morze. Zapłynął aż do mieysca, w którem pospolicie rozbiiaią się okręty i powrócił na koniu przez naywiększy odmęt. Obiecuią sobie naypomyślnieysze skutki z tego aparatu.

Z Kopenhagi d. 6 Wrzenia.

Umarł tu naystarszy nasz officer morski, Viceadmirał i Rektor uczoney szkoły Helsinger Proffessor Möller.

Od nieiakiego czasu mamy pociechę posiadać tu znakomitego poetę Szwedzkiego Biskuba Tegner.

Podług doniesień z Grenlandyi pod dniem 17 Czerwca r. b. naywiększe zimno w przeszłey zimie było tam 29 stopni. Sniegu bardzo mało upadło, dla tego też cierpiano niedostatek wody. W wodach tamecznych pokazało się mno-

stwo wielorybów, ale mało ich schwytano.

Z Sztokolmu d. 2 Września.

Przed odiazdem do Norwegii odwiedzili NN. Królestwo Xiężną Zofiią Albertynę Tulgram i iedli u niey obiad.

Królewic Następca tronu uda się w tych dniach z Małżonką swoią do Drottningen, dla przepędzenia tam reszty piękney pory roku.

Rząd dozwalał dotą Konsulom Szwedzkim w Lewancie wybierać w konsulackich swoich powiatach po 1 od sta podatku. Kolegium atoli handlowe proponowało teraz wyznaczenie konsulom stałey płacy i zawieszenie tego podatku. Poselstwo w Stambule ma dać o tem swoie zdanie.

Od granic Tureckich d. 26 Sierpnia.

Listy prywatne z Missolongi i Korfu potwierdzaią szczęśliwie odparty szturm dnia 1 Sierpnia do tey twierdzy przypuszczony. Oprócz tego zawieraią wiadomość, że flotta Grecka tegoż dnia lub następnego uderzyła na Turecką zabrała iey 1 korwetę, 1 bryg i 14 okrętów wyładowanych żywnością, tudzież w pędziła na miałczyznę pod Missolongi 1 korwetę i bryg i potem resztę Tureckiey flotty ścigała. Tenże szyper, który te listy przywiozł zapewnia także, iż Ibrahim basza pobity został pod Napoli di Romania, i raniony w rękę cofnął ku Tripotamo,

Z Prewesy i Kalano dnia 12go Sierpnia do Korfu przybyłe okręty przywiozły tem wiadomość, że stoiące pod Salyną Greckie woyska przybyły Missolongi na odsiecz, i że w wspolnem z osadą attaku, w nocy dnia 7 Sierpnia nieprzyiaciel z utratą wszystkich taborów, aż do Vrachory odpaty został.

Dnia 24go Sierpnia nadeszła tamże wiadomość, że Jussuf Basza postąpił aż do Koryntu, tameczną twierdzę wezwał do poddania się, a gdy odebrał odmówną odpowiedź, i dowiedział się, że znaczny korpus Grecki przeciw niemu ciągnie, spalił miasto Korynt i cofnął się do Wostyzzy.

Wilhelm Wasington, wnuk sławnego Amerykańskiego bohatera tegoż nazwiska, popłynął przez Maltę do Hydry; młody ten officer artyleryi zaciągnąć się chce w Nauplia do służby Greckiey.

Więziony oddawnego czasu w Akrze Szeik Beschir, który długo zaburzał Alepo, został z rozkazu Baszy Egipskiego uduszony.

Dnia 19 i 20 Września 1825 r.
Cena Zbóż rożnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

	1.		2.		3.		4.	
Korzec	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
— *Pszenicy*	10	—	9	15	9	—	8	15
— *Zyta*	8	—	7	15	7	—	6	—
— *Jęczmienia*	5	—	4	15	4	—	3	24
— *Owsa*	3	18	3	12	3	6	—	—
— *Jagieł*	13	—	12	15	12	—	—	—
— *Grochu*	5	—	4	15	4	—	—	—
— *Rzepaku*	12	—	11	15	11	—	10	—

W Gdańsku dnia 12 Września.
Łaszt 30 Korcy wynoszący.

Pszenicy	od	Złp.	450	do	600.
Żyta	—	—	240	—	270.
Jęczmienia	—	—	210	—	240.
Owsa	—	—	150	—	180.
Grochu	—	—	212	—	240.

LOTERYIA KRAIOWA.

W 156 Ciągnieniu dnia 21 Września r. b. w przytomności osob od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następuiące:

8. 45. 25. 43. 41.

Przyszłe 157 Ciągnienie dnia 28 Września r. 1825 przypada.

UWIADOMIENIE.

Osierociała Wdowa z liczną Rodziną po ś. p. Joachimie Stattierze, donosi Przeswietney Publiczności, iż utrzymywać będzie na ial Warsztat kotlarskich robót po ś. p. swoim Mężu, i polecaiąc się potrzebuiącym takowych robót, przyrzeka one po naypomiernieyszey cenie i na umowiony czas regularnie dostarczać.

DONIESIENIA.

Na Zwierzyńcu przy Krakowie w Domu pod L. 271 w mieyscu Rogatkowym w drodze Exekucyiney dnia 23 Września b. r. o godzinie 9 rano przez publiczną Licytacyą sprzedany zostanie Tytoń w Beczkach zaraz za gotową zapłatę w monecie Courant. — W Krakowie dnia 19 Września 1825 r.

Skorczyński, Kom: Sąd.

W dniu 29 Września r. b. 1825 o godzinie 10 ranney, w Mieście Chrzanowie w Okręgu W. M Krakowa w Gminie XVII Wieyskiey, w drodze Exekucyi Sądowey, odbędzie się publiczna Licytacya Ogrów dwoch, Klaczy sztuk dziewięciu, troyga Zrebiąt, oraz Krow sztuk dwunastu, zaś popołudniu o godzinie 4 tegoż samego dnia w Dworze we wsi Pogorzyce w Gminie Wieyskiey XI Kościelec w Okręgu W. M. Krakowa Zboża w Snopie. — Chęć zatym licytować maiących podpisany Komornik na czas i mieysce oznaczone zaprasza.

W Krakowie dnia 15 Września 1825 r.

Teodor Jaworski, Kom: Sąd.

Niżey podpisany ma zaszczyt, podać ninieyszem do wiadomości, iż wedle zazałączonych na próbę dwoch mnieyszych sztuk, od niedawnego czasu, w tuteyszey fabryce miedzi Xiążęcia de Hohenlohe w Jakobswalde w Sląsku gornym, pod Miastem Koźlem, istniejącey, wynaleziono sposób wybiiania czyli wykowywania młotem, z nayprzednieyszey Cyny Angielskiey, wszelkich Naczyń Aptekarskich iako to:

a) Alembików do Destyllowania, z czapkami i Rurami.
b) Kociołków od 5 do 20 Kwart miary Berlińskiey;
c) Panewek od ½ kwarty do 3ch kwart Berlińskich trzymaiących.

Cena od Funta iednego Berlińskiego, na mieyscu, iest Talar ieden w Kurrancie Pruskim; na koszta zaś Transportu i pakowania oraz Spedycyi, dopłaca się od każdego funta po groszu srebrnym iednym.

Wynalazek ten wkrótkim bardzo czasie, wielką ziednał sobie zaletę, ponieważ naczynia takowe maią preferencyą przed naczyniami lanemi, a to z przyczyn następuiących:

1) że co do ciężaru, są o drugie tyle lżeyszemi,
2) że przez wykowywanie młotem, Massa staie się gęścieyszą, i nie tak łatwo się topi, iak w naczyniach lanych.
3) że cyna iest zupełnie czystą, a następnie w takich naczyniach, naysubtelnieysze lekarstwa preparowane bydź mogą.

Podpisany pochlebia sobie, iż znacznemi i licznemi obstellowaniami, zaszczyconym zostanie, przyrzekaiąc z swey strony zawsze, dostarczanie naydoskonalszych fabrykatów.

Pan Eyzyk Kreitler w Mieście Krakowie przyimować będzie wszelkie obstalowania, podług ktorych, zażądane Artykuły przysposabiane, i przez tegoż Pana Eyzyka Kreitler, Stronom obstaluiącym, dostawione będą.

Dan w Jakobswalde w Szląsku gornym pod Miastem Koźlem (*Kosel*) dnia 4 Września 1825.

(M. P. X) (podpis:) *Schoen*.

Faktor Fabryki miedzi.

Za zgodność Tłómaczenia
Raubach, Sekr: S. Appell:
W. M. Krakowa, oraz Tłomacz Rząd: